

შინაური საქმეები.

ჟოველ-კვირული გაზეთი

№ 16.

შასი ერთი შაური

წლიური შასი 4 მან.

წელიწადი მებუფე.

კვირა, 29 აპრილი 1912 წელი

ჟოველ-კვირული გაზეთი

შინაური საქმეები

სახეში № 17). და აბიდასში გამომეყვითან სომხის ბაზარში, სომხანსნესს შუქსის მაღაზიაში. გამოვა ყოველ თვეში ოთხი ნომერი.

გაზეთის შასი:

წლიური ფასი:	წლი:	სამი თვეთ:	ერთი თვეთ:
4 მანეთი.	2 მანეთი.	1 მანეთი.	2 აბაზი.

ცალკე ნომერი ქუთაისში ერთი შაური.

ფულის შემოტანი წლიურ ბუღალს მოწვევითაფის შეიძლება ასე განაწილდეს: თვიურად 2 მ. და 1 ოენის 2 მ. განცხადების შასი წინა გვერდზე ბეჭდით სტრიქონი ორი შაური, უკანასკნელზე 7 კ.

ადრესი: ქუთაისი: „შანაურთ საქმეებსა“ რედაქცია.

ხელას: მიწერა მიიღებს რედაქციაში, ქ. ქუთაისში (საბუთოთადა—კახაჯიფის მუ-

შინაურნი: 1) ქუთაისი 29 აპრილი; 2) თამარ მეფე (ლექსი)—რ. საჯავახელისა; 3) მე მიინკ არ მეჯრა!—ხელისა; 4) მამა ზ. ქს კერძო წერილის გამო—რედ-სა; 5) სამინისტრო შკოლები თუ საეკლესიო—ტისკიდელისა; 6) ხმა სამრევლო შკოლებიდან—მასწ-ლი მ. ის-სა; 7) საიმედო ნიშნები—მღ. ვ. მაჭარაშვილისა; 8) ჩვენი სამღვდლოების ცხოვრებიდან—სოფლის მღვდლისა; 9) რას გეწერენ?—წ-სა, ა) საღვური სუფსა, ბ) ი. სალხინოდან (სენაკ. მაზრა)—კვარანცხელიასი; 10) გიორგი სააკაძის სურათის წინ—სორტელი სტუმრისა; 11) მაზრაპეტის სნეულება (რუსულით)—არქიმ. ნესტორისა; 12) მადლობის გამოცხადება—მღვ. ვლადიმერ მაჭარაშვილისა; 13) ფშაგ-ხეცესურეთის სალოცავები და ცოტა რამ მათ და მათი მლოცველების შესახებ—მღვ. ნ. ბაკურაძისა.

ქუთაისი 29 აპრილი.

თამარის გადაცვლების შვიდასი წლის იუბილეს ვეპირებოდით და ამ დღემ სულ უფერულად უნდა ჩაიაროს. ვერ მოვახერხეთ ერთი უბრალო წიგნაკით, რა არის, აგვეწერა ამ მზეთა მზის ცხოვრება და ხალხისთვის უფასოთ დაგვერიგებია, —იმ ხალხისთვის, რომელმაც ამდენი ლეგენდები და თქმულებები შეადგინათავის საყვარელ ქალბატონზე, იმ ხალხისთვის, რომელსაც ცოცხლათ ჰყავს წარმოდგენილი თავის ძვირფასი დედოფალი და ან მოელის მის მალე აღდგომის და საქართველოს ბედის ჩაღბის კვლავ წალმა დატრიალებას. საჭიროა იყო და ჩვენც ცხადად ვგრძნობდით ამ საჭიროებას და ამიტომაც ბევრ მკოდნედა გამოჩენილ პირებს ვსთხოვეთ შეედგინათ ასეთი რამ და დავპირდით ჩვენი ხარჯით გამოცემას, მაგრამ არ გველი-

სა ჩვენი სურვილის განხორციელება და ვსწუხვართ, რომ ვერაფრით აღენიშნეთ ეს ჩვენთვის, ქართველ ქრისტიანეთათვის, ორნაირად სათაყვანებელი, სადიდებელი დღე. მაგივრად აღთქმას ვდებთ წინაშე წმინდა მეფის თამარის სახელისა, რომ მის სანატრელ წმიდა ღვთის სათნო ცხოვრებას აღვწერთ და გავაცნობთ ქართველ ხალხს მის ყოფილ ქვეყნიურ და დღეს ზეციურ მფარველს და მეოხს წინაშე ყოვლადსანატრელისა ქალწულისა.

თამარ მეფე.

(700 წლის შესრულების გამო).

მეფეთა მეფე დიადი,
მნათობი, სწორი თვით მზისა;
თვით პოეზია, სრულება,
თვით მეფე პოეზიისა,

თვით სიამაყე შეგნების,
სრულება სათნოებისა,
ერის დიდება, სიმდიდრე,
სიმტკიცე ქრისტეს მცნებისა,

მეფეთა შორის ვარსკვლავი,
გვირგვინი ბრწყინვალეებისა,
სამშობლოს ამყვანებელი,
ტაძარი განათლებისა,

იმის დრომ გვიშვა მნათობი
მგოსანთა მეფე რუსთველი,
პეტრიწი იოანე და
ეგრისელ — ძაგნაკორელი,

„ვისრამიანის“ დამწერი,
დავით საათაბაგელი,
კაცნი ბრძენ განათლებულნი,
ჩახრუხაძე და შავთელი.

„დილარინის“ დამწერი,
ენა ტკბილ სარგის თმოგველი,
„ამირან დარეჯანის ძის“
მჭებარი — მოსე ხონელი.

საღვთო და საერო წიგნთა
შემთხველნი (მწერალ-მთარგმნელი)
იმ დროის, დღესაც ბრწყინავენ
ვითა ლამპარი, ნათელი,

ვინ შესძლებს იმის აღწერას,
მის საქმეთ სიღიადესა,
ვინც ასხივოსნა სამშობლო,
ფანტავდა სიწყვიადესა?!

სამშობლოს მტერთა მზარავი,
მეგობართ სასიქადულო,
უხვათ გამცემი. წყალობის,
ქვეშევრდომთ სასიხარულო,

სამი წლის ბავშვამც კი იცის
აქ ვისზედ ვამბობთ, — ვინ არი
ქართველთა დედა უებრო
და ჩვენი მეფე თამარი.

შვიდას წელს მის წმინდა ხსოვნას
ქართველი გულით ატარებს,
და კვლავ მის პატივს ანდერძით
საშვილიშვილოთ იბარებს.

დიდება, მეფე, შენს ხსოვნას,
უკუნისამდე ამიერ,
დიდება შენ მშობელ ერსა,
სიკოცხლე მრავალყამიერ!....

რ. საჯავახელი.

მაისი 1 1912 წ.

მე მაინც არ მჯერა!

მე მაინც არ მჯერა, რომ ყოვლადსამღვდელო დავითი მისვე უნებურათ სადმე გადაიყვანონ და სამშობლო ქვეყანას მოსწყვიტონ კიდევ ერთი გულშემატკივარი ადამიანი — მეუფე. არ მჯერა და ვერც დავიჯერებ, რომ სიკეთისათვის კაცს დასჯიან. ყოვლადსამღვდელო დავითმა დღეს მიაგნო თავის დანიშნულებას, დღეს გაითვალისწინა თავის მსახურების მიზანი, ან, უკეთ რომ ვსთქვათ, დღეს განახორციელა ის, რაზედაც დღემდე, შეიძლება, მხო-

ლოდ ფიქრობდა, დღეს გავიდა ხალხში, დღეს ეჩვენა მას სულიერ მამად და წინამძღვრად ზეციერ სასუფეველის ვიწრო გზაზე. თვალზე ცრემლი ვერ შევიმაგრე, როცა „ზინაურ საქმეების“ № 15-ში სოფ. წოვის მამასახლისის ბ. იოსებ უშარაურის სიტყვა წავიკითხე, როცა გავითვალისწინე და წარმოვიდგინე თუშ მოხუცებულთა ნაღვლიანი შენიშვნები მისი მეუფების მისვლის და წირვის შესახებ, რაც ნაამბობია იმავ ნომერში. და ვის არ დაეთუთქება გული, როცა ქრისტიანი სულის მოძღვარს ეძებს და ვერ პოულობს? თუშებს დღემდე არ უნახავთ თავის სულიერი წინამძღვარი. არ სკოდნიათ ვინ არის ეპისკოპოსი, არ მოუსმენიათ მისი წირვა, არ გაუგონიათ მისი დარბევა, არ უნახავთ მისი მავალითი და აი ყოვლადსამღვდელო დავითმა ცოტათ მანც არის დააკაყოფილა ბეჩავ თუშთა სულიერი წყურვილი და სწორეთ ეხლა, აჲ სიკეთისთვის სახალხო გაზეთი გვაუწყებს, რომ იგი სადღაც ქორეპისკოპოსად გადაჰყავთო. არა, ვერ დავიჯერებთ და ათასჯერ ვერ დავიჯერებთ, რომ ეს ამბავი მოხდეს. ჩვენ იმედი გვაქვს, რომ მისი მალაყოვლადუსამღვდელოესობა საქართველოს ექსარხოსი უკანასკნელათ გაასწორებს თავის წინამოადგილეთა შეცთომას და დაავალებს თავის ქორეპისკოპოსებს ხალხში გავიდენ საქადაგებლად და მართლმადიდებლობის განსამტკიცებლათ. რა საჭირონი არიან ეპისკოპოსები თბილისში? განა მათი მოვალეობა მარტო ქალაქით განისაზღვრება? ქართლ-კახეთში დ ფშავ-ხევსურეთში ხალხმა არ იცის ვინ არის მღვდელმთავარი და ეს განა კარგია? გორს თავის ეპისკოპოსი ყავს და გორმა არ იცის, ვინ არის ეპისკოპოსი. მართალია ეპისკოპოსები კანტარის წვერობას ასრულებენ, მაგრამ ეს ხომ არ შეადგენს მათ პირდაპირ მოვალეობას. ეს მოვალეობა ხომ უბრალო მღვდელსაც შეუძლია შესრულოს და ამით დღევანდელ საქართველოს ეკლესიის მართვა-გამგეობას არაფერი დაუშავდება. მით უფრო რომ თბილისის საცხეა ჟაღმეფელი დედლებით, რომლებიც სიტყვაზე ვსთქვით ბევრს არაფერს ათბობენ... ყოვლად-

სამღვდელო დავითმა კარგათ გაითვალისწინა ეს გარემოება, კარგათ ხედავდა, რომ იგი მეტ სარგებლობას მოუტანდა მართლმადიდებლობას ხალხში ტრიალით, ვიდრე კანტორაში ჯდომით, ამიტომ თავი დაანება წვერობას და თავის პირდაპირ მოვალეობის შესრულებას მიჰყო ხელი. ერთი სიტყვით მწყემსმა მიაგნო თავის სამწყსოს, მწყემსი დარაჯად დაუდგა ცხოვარს, კიდევ მეტი: მწყემსმა მოიძია დაკარგული ცხოვარი, აღისვა იგი მხართა ზედა, აღტქმა მისცა მწყემსთა მწყემსს აღარ დაჰკარგოს იგი, თავი შესწიროს მის კეთილდღეობას. და განა ამისთვის უქადის, „სახალხო გაზეთი“ გადაყვანას მის მეუფებას?! არა, არ გვჯერა და ვერც დავიჯერებთ!... სიზმრით ხომ არ ნახულობს „სახალხო გაზეთი“ ასეთ უცხო ამბებს?...
ხელი.

გაგა ზ. ჭ-ს პერკო წერილის გამო.

სიღარიბე თან სდევს ყველა ჩვენი წოდების ადამიანს. იშვიათათ შეხედებით მდიდარ მღვდელს და თუ შეხედებით ისიც შემთხვევით გამდიდრებულს ან და მამაპაპიდან მემამულეს და მდიდარს. არც შეიძლება სხვანაირად. არც ქალაქში და არც სოფელში, არც დღეს და არც წინეთ მღვდელს იმდენი შემოსავალი არ აქვს და არ ჰქონია, რომ მის სრულიად მარტივ მოთხოვნილებას მორჩეს ან მორჩენოდეს. ის კი არა სასირცხოთ ანაფორა ჩამოფლეთილი დავიარებით, ხელები შუშაობით დაბეგებული გვაქვს, სახე მზისგან გაღანჯული და ცოლ-შვილი ნახევრად ტიტლიკანა. მაგრამ ყველა ამაებთან არ უნდა გვავიწყდებოდეს, რომ ჩვენ მღვდელნი ვართ, მოძღვარი, მასწავლებელი და წინამძღვარი გვქვია და სწორეთ ეს გარემოება უნდა გვაიძულებდეს თუ წინ არა უკან მანც მივსდევდეთ თანადროს, გვქონდეს გათვალისწინებული მისი კეთილი და ბოროტი მხარე და პასუხს ვაძლევდეთ ყველას, ვინც საჭიროებს ჩვენ ხელმძღვანელობაში, განსაკუთრებით ჩვენი პირდაპირი მსახურების შესახებ.

ამიტომ, რაც უნდა ღარიბი ვიყოთ, რაც უნდა ცოლშვილი შიმშილით გვეხოცებოდეს, ჩვენ ჩვენი უმთავრესი მოვალეობა არ უნდა გვაღიწყდებოდეს და ყოველი ღონისძიებით უნდა ვეითარდებოდეთ იმ საგნებში, რომლებიც ჩვენ მოგვეთხოვება ჩვენი სამწყსოსაგან. არასოდეს არ კმაროდა მხოლოდ მღვდელ-მოქმედების შესრულება, მღვდლისგან ყოველთვის მეტს მოითხოვდნ და ამ მოთხოვნილებასაც ხომ მომზადება უნდა და გამუდმებული მაცადინობა. „მღვდელს ქილოფშიდაც იცნობენო“, ნათქვამია და ასეც უნდა იყოს. მღვდელი, რაც უნდა დაფლეთილ ანაფორაში იყოს გახვეული, მაინც მღვდელი უნდა იყოს, მაინც მოძღვარს უნდა ეძახოდნენ, არა მხოლოდ სიტყვით, არამედ საქმიანაც. ამისთვის კი სიჭირბოლოა დღეს გაზეთები და წიგნები, თუ ბევრი არა, ცოტა მაინც. ამისათვის მღვდელი, თუ ნამდვილი მღვდლობა და მოძღვრობა უნდა, არ უნდა იზოგავდეს არაფერს, არ უნდა იზურებდეს უკანასკნელ გროშს. ამას უნდა უკარნახებდეს მას უბრალო თავმოყვარეობაც. რა სახელი და გავლენა შერჩება იმ მღვდელს, რომელიც პასუხს ვერ გასცემს უბრალო ჯირკის ორატორებს, რომლებიც თავის უწმინდური ბაგით და უვიცი თავით კადნიერად ეხებიან ხალხის წმიდათა წმიდას, ქრისტეს მოძღვრებას და ურცხვით უარყოფენ ყველაფერს, რაც განწმენილია და უცილობელ ჭეშმარიტებათ აღიარებული მართლ-მადრიდებელი სარწმუნოებისგან?

მაგრამ ჩვენი სამღვდლოება არც ისე ღარიბია მაინცა და მაინც, რომ თავის განსავითარებელ წიგნების შესაძენათ წელიწადში ერთი თუმანი ვერ მოიძულოს, — ერთი თუმანი, რომელსაც ხშირათ ისეთ საქმეში ან საქციელში დახარჯავს, რომელიც უფრო მანებელია, ვიდრე სასარგებლო და გამოსადეგი. ავიღოთ თუ გინდ თუთუნის წვევა. მიუხედავად იმისა, რომ ეს მღვდლისათვის მეტათ შეუფერებელი საქციელია, იგი ამასთანავე მანებელიც არის. გარნა შეხედეთ, რამდენი მღვდელი ეწვევა თუთუნს, რამდენ მანათს, რამდენ თუმანს სწვავს იგი ცეცხლში სრულიად უსარგებლოთ, რო-

გორც თავისათვის, ისე თავის ცოლშვილისათვის. შემოდლია ვსთქვა, და მგონი არც მოეტყუდეთ, რაც ფული სამღვდლოებას თუთუნში გაუდის წლითი-წლად, სრულიად საკმარისი იქნება, რომ ერთი ცოცხალი დროგამოშვებითი სასულიერო გამოცემა უზრუნველჰყოს. ესეც არ იყოს, რამდენი უბრალო სრულიად გამოუსადეგარი ხარჯი მოგვდის წელიწადში; და ყოველივე ესე ხორცისათვის მხოლოდ მისთვის და არა სულისათვის, რომლისათვის როგორც მღვდლები, უფრო უნდა ვიდგწოდეთ, და სამწყსოს მაგალითს უჩვენებდეთ.

სიღარიბეზე თუ ვიტყვი, არავინ ქართველ რედაქტორზე უღარიბესი არ იქნება. მთელი თავის ენერჯია, ძალი და ღონე გამოცემას უნდა შესწიროს და თითონ კი მშვიდმწყურვალე ეგდოს. ამას კიდევ ზედ დაურთეთ ზნეობრივი ტანჯვა, რომ მის შრომას არავინ აფასებს, არც კი კითხულობენ, არ იწერენ გამოცემას და აყვედრიან კიდევ, ვითომდა ქვეყანას ყველფავდეს.

მაგრამ არა, ნურავინ გავამხედლოთ სიღარიბეს იქ, სადაც საქვეყნო, საერო და საეკლესიო საქმე კეთდება. ყველამ მოვიკლოთ ცოტა რამ, თუნდ ერთი პაპიროსი დღეში და ნახავთ, რომ ღარიბი აღარ ვიქნებით და ყველას ადვილათ შეგვეძლება ოთხმანათიან გაზეთის გამოწერა.

უკაცრავათ, მამაო ზ., თქვენ არ გითხოვიათ გაზეთის მუქთად დათმობა, კიდევ მზათა ხართ უკანასკნელი გროში გადასდვით ამისთვის და ზნეობრივადაც დამეხმაროთ, მაგრამ თქვენმა წერილმა ბევრი სხვა წერილების შინაარსი მომაგონა. მომაგონა აგრეთვე, რომ ბევრია ჩვენში, არა თუ მდიდარი, არამედ არა ღარიბი, რომლებსაც მიუხედავად ამისა არ გამოუწერიათ გაზეთი, სანამ სხვა თანხიდან ნება არ მისცეს და კიდევ არ დაავალდებულეს. მაშ არც სულ სიღარიბეს უნდა ვაბრალებდეთ ყველაფერს. უნდა გვახსოვდეს, რომ „თუ გული გულობს, ქადა ორივე ხელით იქმება“.

რედ.

სამინისტრო უკოლაგი თუ სა- კლასიო.

(წერილი რაჭიდან).

ვინც რაქას მცირედნათ მაინც გაცნობილია, ის ადვილათ შენიშნავდა, რომ რაქის ხალხი სწავლა განათლებით იმ ზომამდე ჩამორჩენილ-ჩამოქვეითებული, რომ მას დღეს განვითარების, თითქმის, უკანასკნელ საფეხურზე უდგია ფეხი. მიზეზი ამისა ისაა, რომ მას დღემდე ვერ შეუგნია მნიშვნელობა სწავლა განათლებისა და ამიტომ საჭიროა სიტყვით და საქმით მათი გამოფხიზლება და გათვითცნობიერება. მერე, ვის უნდა დაველოს ეს უსაქიროესი მისისა? რა თქმა უნდა, — უპირველესათ იმ რაქველებს, რომელთაც საკმაოთ უგემებიან სიტკბოება სწავლა-განათლებისა; მაგრამ, სამწუხაროთ, ასეთ პირებს რაქაში დიოგენის ფანრიითაც კი ვერ მოიძვეთ, რადგან მათ საცხოვრებლათ სხვა და სხვა ქალაქები აქვთ არჩეული. იქ ისინი მხოლოდ მდიდრულ ცხოვრების ტრფობა-ძიებას ახმარენ მთელ თავის ძალღონეს და აზრათაც კი აღარ მოსდით ის, თუ რით და როგორ ანუგეშონ მიტოვებული სამშობლო მხარე. ნუ თუ მთელ რაქაში ერთი ოთხკლასიანი სასწავლებელი მაინც არ უნდა არსებობდეს? არ არსებობს კი მიტომ, რომ საბრალო რაქას აქამდე არსაიდგან არ გამოუჩნდა ამ დიადი საქმისთვის გულშემატკივარი ინიციატორი. პირველდაწყებითი სამინისტრო და საეკლესიო სასწავლებლებიც კი ისე მცირეა რაქაში, რომ მათი რაოდენობა თითებზე ჩამოითვლება. დღემდე მათ შორის შედარებით უფრო ხშირი იყო საეკლესიო შკოლები, დღეს კი რიცხვი სამინისტრო შკოლებისა თანდათანობით უფრო მრავლდება და საეკლესიოსი კი იგივე აღარაა, რაც იყო. ეს გარემოება უმთავრესათ მითი აიხსნება, რომ საზოგადოთ საეკლესიო შკოლებს და მათ მასწავლებლებს შესაფერის მზრუნველობას ვერ უწყევს მართებლობა. ეს უტყუარი სიმართლე თვით უწყინდესი სინოდის ობერ-პროკურორმა საბლერმაკ კი ხმა მადლა აღიარა 16-ს მარტს სახელმწი-

ფო საბჭოს სხდომაზე. ჩვენშიაც ამას დავადგებ სინამდვილე: თითქმის ორი წელიწადი სრულდება მის შემდეგ, რაც იმერეთის საეპარქიო სამოსწავლო საბჭომ ოფიციალურათ გამოაცხადა: „ამიერიდგან საეკლესიო შკოლების ყველა უფლების შექონე მასწავლებლებს იმდენივე ჯამაგირი დაენიშნებათ, რამდენიც სამინისტრო შკოლების მასწავლებლებს ეძლევათო და საღმრთო სჯულის მასწავლებლებსაც ცალკე ჯამაგირი მიეცემათო“. მერე, საესებით გაამართლა მან ეს თქმა? სრულებითაც არა! ბევრგან ისევ მცირე ჯამაგირი ეძლევათ მასწავლებლებს, ზოგან კი სულ უჯამაგიროთ ამსახურებენ მათ და აკმაყოფილებენ მხოლოდ დაპირებებით...

არც საღმრთო სჯულის უნაფურო მასწავლებლებს ეძლევათ ცალკე ჯამაგირი; მაშინ როდესაც სინოდის დადგენილება სრულებითაც არ იძლევა მიზეზს ამ გვარი გარჩევის შესახებ. ასეთია საეკლესიო შკოლების მასწავლებლების ხვედრბედი საზოგადოთ და კერძოთ რაქის მასწავლებლებისაც, სადაც შკოლები ზოგან მოთავსებულია ისეთ შეუფერებელ შენობებში, რომელნიც მნახველს მეველის თავშესაფარ ქობს მოაგონებენ. შეუფერებელ შენობაში მცხოვრებ მასწავლებლის გაჭირვებულ მდგომარეობას კიდევ უფრო აღიდებს და აორკეცებს უგზო-უკვლობით გამოწვეული სიძვირე საზრდო-სანოვაგისა განსაკუთრებით ზემო რაქის სოფლებში, სადაც, ზამთრობით მაინც, გასასყიდს კაცი ვერაფერს ვერ იშოვის და სადაც მისულ მასწავლებელს დაუნატრულდება ყოველიფერი თუ შემოდგომითვე არ იზრუნა. ადვილი წარმოსადგენია ამ გვარ პირობებში უჯამაგიროთ და მცირე ჯამაგირში მსახურ მასწავლებელთა მდგომარეობა და მათი შრომის ავკარგიანობა. სასულიერო უწყების წარმომადგენელი სახელმწიფო საბჭოში თავგამოდებით იცავენ საეკლესიო შკოლების განსაკუთრებულ არსებობას და ამტკიცებენ, რომ საეკლესიო და სამინისტრო შკოლების განცაკეცებული არსებობა მით უფრო სასურველია, რომ ხსენებული შკოლები ერთმანეთს გა-

მოეჯიბრებიან და ხალხის სწავლა განათლებას უფრო ჩქარი და გაუმჯობესებული მსვლელობა მიეცემა. მართლაც რომ საგრძნობელ კონკურენციას უწევს დღეს სამინისტრო სკოლები საეკლესიოს. თუ დღემდე დირექცია სამინისტრო სკოლებისა მხოლოდ საზოგადოების კანცელარიებთან ხსნიდა თავის სკოლებს, დღეს ის თვითნებულ სოფელში გაფაციცებით აარსებს მას და თუ რომელიმე სოფლის ხალხს საეკლესიო სკოლის გაუქმება და მის ნაცვლათ სამინისტრო სკოლის დაარსება კი აფიქრებია, მის სიხარულს საზღვარი აღარ აქვს. ამას კი დირექცია ადვილად ახერხებს, რადგან მოპირდაპირე წინააღმდეგობას ვერ უწევს, ადმინისტრაციაც მომხრეთა ჰყავს და თავისი უხვი ფინანსური მდგომარეობითაც ჯადოსნურათ ხიბლავს და იზიდავს ხალხს. ან კი როგორ არ მიემხრობა მას ხალხი როდესაც—ა) ის თვითონ უღვიძებს მათ სწავლა-განათლების სურვილს და ყველგან პირველ მოთხოვნილებისთანავე დაუყოვნებლივ აარსებს სკოლებს და მასთანვე დიდ დახმარებას უწევს ხალხს ფულით თვით სკოლის შენობის საქმეში. ბ) მასწავლებლებსაც განწესებისთანავე უნიშნავს სრულ სახაზინო ჯამაგირს და ემერიტალური კასითაც მანუგეშებელია მათი. გ) კანცელარიული საქმის წარმოებაც მოსაწონათა აქვს მორთულ—მოწყობილი და დ) განათლებასაც ხელოვნურათ უძღვის. ყველა ამ უპირატესობებს საბჭო უმთავრესათ დირექციის ფულიანობის მეოხებას აწერს და ეს კიდევ ასეა, რადგან ხალხის სწავლა განათლების გავრცელების და წინსვლის საქმეში დიდი და შეუნიაცვლებელი მნიშვნელობა აქვს ფულს. ამიტომ წინასწარვე შეიძლება ითქვას, რომ საეკლესიო სკოლების სიდიადისთვის მარტო მათი მეთვალყურის, ავერკივის დაუღალავი შრომა—უდილობა და რევიზიები არ კმარა, თუ თვით საბჭოც მთელი თავის შეერთებული ძალით არ ეცადა მის დროისათ საქმაო ნივთიერი საშუალების მოპოვებას და მით საეკლესიო სკოლების გამრავლებ—ალორძინებას.

ციხიკიდელო.

ხმა სამრევლო სკოლიდან

1910 წლის ნოემბრის რევიზიამ წასულის წლის შემოდგომიდან რომ სამრევლო სკოლების ორ-ორ კომპლექტიანათ გადაკეთება გამოიწვია, ყველას მოხსენდება. ახლა იკითხეთ, რა მდგომარეობაში ვართ ჩვენ, ახალი კომპლექტების ახალი მასწავლებლები?.. თითქმის შეიდი თვე გადის და ჩვენი ჯამაგირის შესახებ არაფერი გვესმის—რა სახეირო. პირიქით ათასი სხვადასხვა ნაირი გულსაკლავი ხმები სიცოცხლეს გვიშხამვენ. ჩვენს არსებაში მხნეობის ადგილი სასოწარკვეთილებამ დაიჭირა.

სიმშლით სული გვხდება და მათხოვრებს დავემსგავსებით; საკუთარ ოჯახზე დაცილებულებს მოხუცი მშობლები და წვრილი შვილები სიმშლით გვეხოცება. ადგილობრივი მცხოვრებნიც მეტად გულგრილობას იჩენენ ჩვენზე. ალბათ ვერცხლის ჩრხიალი არ ესმისთ. ნისიით არც ბინას გვითმობენ და დღიურ ლუკმასაც არ გვაწვდიან, თუმცადა მათ შვილებს უფასოთ ვასწავლით და სკოლასაც არავეითარი შემოსავალი არ აქვს. ასეა მოკლეთ ჩვენი გაქივრებული მდგომარეობა.

და მიემართავთ—რა იმერეთის საეპარქიო სამასწავლებლო საბჭოს, ვითხოვთ მისგან დახმარებას უმაღლესად წყალობის მოძებაში.

მასწ—ლი მ. ის.

სწორეთ რომ გაქივრებას უნდა განიცდიდენ და ნეტა რას აპირებს საბჭო. თუ მეორე კომპლექტი გააჩინა, უთუოთ საქმელიც უნდა მიუჩინოს. უამისოთ განა შეიძლება სამსახური? რედ.

საიმალო ნიშნები.

(წერილი სოფელ კობოულიდან).

წასული წლის მაისის თვეში „ზინაური სააქმეები“-ს საშუალებით მოწოდებით მიემართე ჩვენი ეპარქიის სასულიერო და საერო პირებს, რომლითაც ვპირდებოდით დახმარებას პირადი რჩევით და საქირო წესდებების მიწო-

ლებით, ვინც განიძრახავდა თავის სოფელში წვრილი კრედიტის (სასოფლო ბანკების) ამხანაგობის დაარსებას. ჩვენს მოწოდებაზე პასუხი მივიღეთ 30 პირისაგან, რომელთაც დაუყოვნებლივ ვაძლევდით პასუხს და უგზავნიდით წესდებას. იმედია, პატივცემული პირები ჯეროვანი მხნეობით და ენერგიით მოეციდებიან ამ სასარგებლო საქმის განხორციელებას. საკრედიტო ამხანაგობების დაარსებას ბოლოს მიზნათ ის აქვს დასახული, რომ ხალხში დაბადოს ამის მსგავსი საზოგადო—საერო სავაჭროების დუქან-მალაზიები დაარსდეს ჩვენს დაბა სოფლებში, რათა ხალხი იხსნას ჩარჩ-ვაჭართა უზომო ცარცვისაგან და აუცილებელი საჭირო სავაჭრო ნივთები გაუიფოს სასყიდლათ, და მოგებაც საზოგადოების საკუთრებათ დარჩეს.

ხსენებული მიზნის განხორციელებას ემსახურება ჟურნალი „კოოპერაცია“*), რომელიც გამოდის ქ. ქუთაისში ჩვენს სამშობლო ენაზე და რომლის გამოწერასაც ურჩევ ყველა საკრედიტო ამხანაგობებს და აგრეთვე ყველას, რომელთაც ეინტერესებათ ჩვენი ბეჩავი სამშობლოს ბედიღბლის საქმე.

დროა, შევიგნოთ საქართველოს ყველა წოდების ხალხმა, რომ უერობითაც, რომელსაც დღემდის ვერ ველირსეთ, შეიძლება საქვეყნო საქმის გაკეთება, თუ ჩვენის მხრივ ეროვნულ შეგნებას და მხნეობას გამოვიჩინებ.

მღვ. ვლადიმერ მაქარაშვილი.

სოფ. კარბოული. 13 აპრილი 1912 წელსა.

ჩვენი სამღვდლოების ცხოვრებიდან.

„შინაურ საქმეების“ მეათე ნომერში „ხოტეველი“ სწერს, რომ რაქაში ზოგი მღვდელი მღვდუქნეობს, ზოგი გადამწერლის როლს ასრუ-

*) სამწუხაროდ ეს გაზეთი უსახსრობისა გამოაშვე დაიხურა.

ლებს, ზოგი კიდევ რას ჩადის, თან დასძენს, რომ „ამგვარი მამები სხვაგანაც იქმნებიანო“.

ჰაი, ჰაი, რომ მართლა არიან ჩვენში ამგვარი მღვდლები... თუ რაქამ, როგორც ფულის კმეჭონე ქვეყანამ, მღვდუქნე მღვდლებიც წარმოშობა, ჩვენ კურთხეულ ლეჩხუმში მღვდლების უმეტესი ნაწილი უცივებად დასახა უკულმართმა გარემოებამ. რომ დაიარო მრთელი ლეჩხუმი, სადაც 60 მრევლია, ორი მღვდლისაგან თუ გაიგონებთ ქადაგებას, თორემ დანარჩენები წირვა-ლოცვის ფორმალურად შემასრულებელნი-ლა არიან, ზოგიერთები თავ-თავის დროზედ არც იმას ასრულებენ. ამაზედ უარესიც ხდება... ამას წინეთ ს. ზ—ში მშვიდათ მომუშავე გლეხს მიუხტა მისი სულიერი მოძღვარი და რომ დამსწრე პირები არა, უბედურება დატრიალდებოდა. გლეხმა თავს უშველა გაქცევით და მღვდელმა კი გლეხის ნაკეთება ღობე მიანგრ-მონანგრია. ესეც არ აკმარა მღვდელმა და რკინის ჯოხით დაედევნა საწყალ გლეხსა.

გულნატყენმა და მოძღვრისაგან შეშინებულიმა გლეხმა საერო სასამართლოს მიმართა იმ მოსაზრებით, რომ, რა არის, ამ უყანასკნელმა მაინც აღადგინოს სიმართლეო, რადგან სასულიერო გამოძიებლების იმედი ხალხს დაეკარგა... ეს გარემოება ბევრს რამეს გვიკარნახებს, მაგრამ ვინაა გამგონი?

ეხლა მიბრძანეთ, თქვენი ჭირივე, ამგვარმა მღვდლებმა როგორი მოძღვრობა უნდა გაუწიონ ხალხსა და ან სხვა მღვდლებს ამის შემდეგ როგორი თვალით უნდა შეხედონ!?

მეორე მღვდელი დუქნის დახლებდ ლეკურს თამაშობს და ხალხში სიცილს იწვევს... მესამე მღვდელი შემოსილი, რომ იტყვიან გადაპრიანცებული, უგებს წესს მიცვალებულს და კმევის დროს ზედ კუბოზე გაიშხლართება!

სხვას ნულა მათქმევინებთ, ესეც კმარა... ეხლა მიბრძანეთ, თქვენი ჭირივე, რომელი „გამასწორებელი კომისია“ არის, რომ ამგვარებს გაასწორებს და საღად შექმნის!? ან რომელი ბლადოჩინია, რომ ამისთანებს მოვიმწყისთ?! ჩავსკოვებთ ვართ ბლადოჩინებს, რო-

რედ.

დესაც უმაღლესმა მთავრობამ ვერა გააწყო-რა მათთან... რატომ? ვისი ბრალია? ისევ ჩვენი, ისევ ჩვენი...

ზოგიერთების გასწორებას ჩვენ ვერ შევსძლებთ, უმჯობესია მოვიშოროთ ხორცმეტეები და მათ ალაგას „სალი“ მოძღვრები გავამრავლოთ... მაგრამ, ვაი, რომ ესეც ძნელია! მრავალ არიან ჩინებულ, ხოლო სულ მცირედნი რჩეულ.

მაშ რა გვეშველება?! რა გვეჭირება?! ჩვენ გვეჭირება რაღაც ახალი, მაგრამ რა უნდა იყოს უახლესი და უკეთესი სულის განსეტაკებისა და კაცობრიობის განახლებისა სიტყვითა ღვთისათა!?

მოგეხსენებათ, სამი უმთავრესი ძალა ამოძრავებს ადამიანის სულიერ მხარეს: გონება, გული და ნება განეასეტაკოთ, გავამშვენიეროთ, გარდავექნათ თან-და-თანობით ეს სამი სულიერი ძალა და ჩვენც ნაშველები ვიქნებით.

სოფლის მღვდელი.

„ძმობის“ სტამბაში ამ ჟამად იბეჭდება და მოკლე დროში გამოვა გასასუიდათ წიგნები

„სინამდვილა სახარებლისა“
და უბის
„ვეფხვის ტყაოსანი“

ფასი თითოეული წიგნისა ექვსი შაური. დაკვეთა დღეიდანვე შეიძლება.

რას გვჭირენ?

სადგური სუფსა. 1912 წლის 25 მარტი ღირს შესანიშნავია ჩვენ სუფსის მცხოვრებთა

გულში, მაგრამ ის არ იფიქროთ ბ. მკითხველო, რომ მარტო იმითი იყოს შესანიშნავი რომ ხარება და ბრწყინვალე აღდგომა ერთთ შეხედდა. არა! ეს ქმნილა და კიდევაც იქნება. თი ჩვენი აღფრთოვანების მიზეზი 1898 წ. აწ განსვენებულის თ. ჯამბაკურ გურიელის საშეაღებით მოწოდებულ იქმნა სად. სუფსაზე ყველასაგან პატივცემული ფილიმონ ქორიძე, რომ მას ესწავლებია მსურველთათვის ნოტებზე გადაღებული გალობა. ეს განზრახვა არ დარჩენილა უყურადღებოთ და მღ. ბ. ჯ—ლმა მაშინვე შეკრიბა რამოდენიმე კაცი რომელთაც სიამოვნებით სურვილი განაცხადეს გალობის სწავლისა, და ექვსი თვის შემდეგ მართლაც მშვენიერი გალობა ატკობდა ჩვენს ყურს. ამ ახლად გამოჩეკილ მგალობელთა გუნდში აღმოჩნდა ერთი, ყველაზე საუკეთესოდ ცნობილი ბ. ფილიმონისაგან, გაბრიელ სარჯველაძე და სწორეთ ამ პირს ჩააბარა წინამძღოლობა ამ დაწყებული საქმისა. ამ დღიდან რამოდენიმე წელიწადს მართლაც ყურის დამატკობელი გალობა გაისმოდა ჩვენს ტაძარში. მაგრამ შემდეგში ამ ისედაც მცირე გუნდს ბევრი ხმები გამოაკლდენ, ზოგი სალდათათ წაიყვანეს და ზოგიც აქ დროებით მცხოვრებნი იყვნენ და ამ რიგად თითქმის უნუგეშო მდგომარეობაში იყო საქმე, მაგრამ ბ. სარჯველაძე მაინც არ იტეხდა გულს და ის დღითი-დღე იზიდავდა გალობის სწავლის მსურველებს. თი მაგალითად, სადაც შეხედებოდა ბ. სარჯველაძე ჟურნალ-გაზეთებში ნოტებზე გადაღებულ სიმღერებს, „მაგალითად“ „იზარდე მწვანე ჯიჯილო“ „დელი ოდელი ოდელა“ „მოკლეს ილია“ და სხვა, ის მაშინვე მიიწვევდა თავისთან ყმაწვილებს და ასწავლიდა ამ სიმღერებს. ამან იმ ზომამდე გაუღვიძა ბევრს სურვილი, რომ დღეს ყმაწვილების საკმაო რიცხვი არის შეკრებილი, რომელნიც გულმოდგინეთ სწავლობენ საეკლესიო გალობას და სხვა სიმღერებს, და თი სწორეთ ამითი იყო ბედნიერი ჩვენი ტაძარი 25-ს მარტს. სწორეთ მაღლობის ღირსია ბ. გ. სარჯველაძე. ვიმედოვნებთ რომ მისი მაცადინობა დიდ ნაყოფს გამოიღებს. №

ი. სალხინოდან (სენაკის მაზრა).

ვინ არ იცის, რომ ხალხის კეთილ დღეობა დამყარებულია იმ გონებრივ განვითარებაზე, რომლის შემწეობით იგი ხერხიანათ ებრძვის ბუნებას და ამ ბრძოლაში სრულიად არ ეხება თვის მოძმის ინტერესებს. მაგრამ, სამწუხაროთ, ამისთანა განვითარებას ერთობ მოკლებულია ხალხი, როგორც საზოგადოთ ყველგან, ეგრეთვე ნამეტურ ჩვენში მიზეზი ამისა, რასაკვირველია, არის ის განცალკევება, რომელიც სუფევს უბრალო ხალხისა და ინტელიგენციის შორის. ვინც დაკვირვებია ჩვენი სოფლის ცხოვრებას ის უსათუოდ შენიშნავდა, რომ ის სოფელი რომელსაც ბედმა შემთხვევით არგუნა ერთი ანუ ორი კოტათი მაინც განათლებული კაცი, ბევრათ განირჩევა იმ სოფლიდან, რომელსაც ეს ბედი არ შეხვდებოდა. როგორც მაგალითი ამისი შეგვიძლია დავასახელოთ მისი უმაღლესობა პრინცესა მიურატისა, სალომე, შეგვრელიის მთავრის დავით დადიანის ასული და ძე მისი ლიუსიენი.

მის უმაღლესობას აქვს სენაკის და ზუგდიდის მაზრებში სასახლეები, მაგრამ უფრო მომეტებულათ საცხოვრებლათ ბრძანდება ს. სალხინოს სასახლეში.

მობრძანებისათანავე ს. სალხინოს, მის უმაღლესობას დაუწყია ვენახის გაშენება და სხვადასხვა კეთილ საქმეების შემოღება სასარგებლოდ ხალხისა. როგორც დაბეჯითებით უწყით და ვხედავთ, მისმა უმაღლესობამ დიდი განათლება და სარგებლობა შემოიტანა არა თუ ამ სოფელში მარტო, არამედ მთელ ამ მხარეში მცხოვრებლებათა შორის, რომლებსაც დიდი შემწეობა აღმოუჩინა სწავლა განათლების და მეურნეობის საქმეში.

მათი უმაღლესობის შემწეობით და ნივთიერი დახმარებით, როგორც ზუგდიდის მაზრაში, ეგრეთვე სენაკის მაზრაშიდაც, მრავალი სკოლები დაარსდა.

სოფელ სალხინოს მისი შემწეობით დაარსებულია ერთი ორკლასიანი სამინისტრო სასწავლებელი და ერთი საეკლესიო სამრევლო

შკოლა, რომლებშიაც ეხლა 260 ყმაწვილი სწავლობს.

სალხინოს ორკლასიანი სამინისტრო სასწავლებლის უვარგის შენობის მაგიერ მისი უმაღლესობის პრიც ლიუსიენის, თაოსნობით და შემწეობით წასრულ წელში დაიწყო დიდი მშენებელი ქვის შენობა ცინკით დახურული, რომელიც მზათ იქნება მომავალ სამოსწავლო წლის პირველი სექტემბრიდან ეს შენობა საკმაოა საქალაქო ან სახელოსნო სასწავლებლისათვის. ხმაა, სამოსწავლო მთავრობას აზრათ აქვს, სალხინოში დააარსოს საქალაქო ან სახელოსნო სასწავლებელი. ღმერთმა ინებოს! მისი უმაღლესობის პრინცესას საკუთარი ხარჯით ს. სალხინოდან ტვიტულ მთამედი გაკეთდა მშენებელი გზატყვილი და სამ ალაგას მდინარე ნაჩხურზე ხიდები რამაც ძლიერ გაუადვილა ხალხს მიმოსვლა. დღემდე ზურგით უნდა ჩამოეტანა ხალხს საჭირო ხე-ტყე და ნამუშავერი, ეხლა კი თავისუფლათ ხარ-ურმით ტრიალობენ. მე, ამ სტრიქონების დამწერს, არა ერთხელ გაუგონია ხალხში ასეთი დაღაღი: „ღმერთმა გვიცოცხლოს ბ. პრინცესა, მან გავგანათლა ყოვლიფრათ: შკოლები გავგისხნა, გზები გავკეთა და მუშაობა გვაწავლა. როგორც ნამდვილი წყაროდან ვიცი გზის და ხიდების გაკეთება არა ნაკლებ 25-თი ათასი მანეთისა უჯდება მის უმაღლესობას. ღმერთსა ვსთხოვთ მისი უმაღლესობის პრინცესა სალომე დადიანის ასულის შვილებითურთ ხანგრძლივ სიცოცხლეს სამშობლო მხარის სასარგებლოთ,

მლ. პ. კვარაცხელია.

გიორგი საბაძის სურათს.

ჩინებული ვალი დასდვა ბ. სიმონ ქვარიანმა ქართველ საზოგადოებას თავისი ისტორიული ნარკვევით: „ქართველი ერის ტრაგედია მე 17 საუკუნეში. (გიორგი საბაძე და მისი დრო).“ ვალი მით, რომ მდაბიურად და თითქმის ყველასათვის გასაგებ ენით აგვიწერა საქართველოს ბუმბერაზ გმირის — გიორგი საბაძის გენიოსური კეთილგონება, მისი უუმწვერვალესი გრძნო-

ბა მამულისადმი სიყვარულისა და მსოფლიო ისტორიაში უმაგალითო გმირობა—სიმამაცე და ისიც ხელ-მისაწვდენ ფასად დაუთმო მკითხველ საზოგადოებას. ეს წიგნი ყოველ ქართველის სტოლს და გიორგი სააკაძის სურათი ყოველ ქართველის კედელს უნდა ამშვენებდენ... გიორგი სააკაძეს, როგორც უკვდავ მამულისშვილს, ერთნაირად უნდა იცნობდეს ქართველი კაცი და ქალი, ჭაბუკი და მოხუცებული... ახალგაზდა, იმის გმირობის და სულის სიდიადის მოგონებით უნდა იღვივებდეს გულში სამშობლოს სიყვარულის ტეხლს, დედები უნდა უამბობდენ თავიანთ შვილებს სულის აღსაფრთოვანებლად სააკაძის თავ-გადასაფალს და მამები, სააკაძისავე სახელით, უნდა უღვიძებდენ შვილებს სამშობლოს ერთგულებას... ყოველმა ქართველმა, გიორგი სააკაძეს უნდა დაუდგას, თავის გულში, ტახტი თამარ ბრწყინვალის გვერდით, რადგანაც სააკაძისთანა მოყმე სწორეთ ამ უებრო დედოფალს ეკადრება და არა თეიმურაზ-ლუარსაბებს, რომელთაც თავის საქციელით გული მოუწამლეს გენიოს-გმირს! გიორგი სააკაძეს უნდა იცნობდეს ქართველი ვრი ისე, როგორც თვით თამარ დედოფალს იცნობს, რადგანაც მიზანი ორივესი ერთი იყო:—საქართველოს მთლიანობა, მისი გაძლიერება, დამოუკიდებლობა და აყვავება... ქართველი ვრი უნდა ამაყობდეს კიდევ, რომ ქართველის დედას შესძლებია ასეთი დიდება მიეძღვნა სამშობლოსთვის...

მაგრამ რას ეამბობთ? დღემდის გიორგი სააკაძე განა საამაყო იყო? დიდი მოურავის დროსაზე ის წერებულა, რომ სამშობლოსთვის თავგანწირული სააკაძე, სამშობლოდგან მუდამ დევნილი და განწირული იყოსო—და ეს, მისი ვარსკვლავის ამონაქარგი სიტყვები, არა თუ შესრულებია მას მის ტრაგიზმით სავსე სიცოცხლეში. ისტორიაშიდაც გადასულა, მისი მზე-პირის სახეს მოსცხვებია შავი ლაქი სამშობლოს მოღალატეა და, ვინ იცის, სანამ შერჩებოდა მას ეს სამარცხვინო დამკირება, რომ ზოგიერთ ჩინებულ ქართველებს, სრულიად სამართლიანად, არ მოეხოკათ ეს მისთვის...

აქ უნებურად გვებადება კითხვა: სუკუნეების განმავლობაში დრონი იცვალნენ თუ არა? და გვესმის სამწუხარო პასუხი—არა.

1) სულით მდებალი ისტორიკოსი ფარსადან გორგიჯანიძე, რომელმაც საქართველოს ისტორიაში ჩირკი წასცხო უებრო გმირს, კინაიღან მისი (გორგიჯანიძის) მამა სრულიად სამართლიანად დაუსჯია სააკაძეს, გვაგონებს ამ რამდენიმე წლისუკან მიცვლილ მწერალს-ილია ხონელს, რომელმაც ჩვენი საუკუნის გმირს—ნეტარ-ხსენებულე პისკოპოსის სახელს, ერთ-ერთ ბაქოელ გაზეთში უმგვანო რამეები—მიაწერა, რადგანაც ბ. ხონელის მამა-მღვდელი ბახტაძე ემდუროდა განსვენებულ ეპისკოპოსს... მაგრამ ხონელს ღირსეულად მიეგება პრესა საგანგებოთ მოქორილი ცილისწამებისთვის, რაც ბედი ვერ ეწია დაშორებულ დროის გმირს—საკაძეს; მისმა დიდებულმა სახემ მხოლოდ საუკუნეების შემდეგ გამოიღია.

2) ჩვენს კურთხეულ გურია—ოდიშიში ერთი საპატიო ქართველი ჰყავთ, რომელიც სულით, გულით და მთელის არსებით ნამდვილი ქართველია, რომელიც კრავივით შესწირავს თავს სამშობლოს კეთილ—დღეობას, მაგრამ ინდობენ-კი? რა ბრძანებაა! შევეყურებთ და თვალვებს ვერ უჯვრით, როგორ ტყდება ციხე შიგნიდან და როგორი ხათქა-ხუთქი გაუდის „ჩვენებური დონოსების“ ყუმბარებს!... წინასწარმეტყველებისაგან შორს ვართ, მაგრამ ეს არაფერი წინასწარმეტყველებაა, რომ ერთ დროს, ამ ქართველსაც ის დღე დაადგეს რაც მისი სულის პატრონ ქართველებს ვერ ასცდენია!... ამით ჩვენ არ გვსურს, გავკადნიერდეთ და მე 17 საუკუნის გმირის და თანამედროვე ქართველს შორის ანალოლია გავატაროთ... ჩვენ ჩვენს დროს ვსტირით და ამით იმასაც ვაცხადებთ, რომ სააკაძის დროის ქართველების მზგავსი რწმენის ქართველებს დღესაც ბევრს ვხედავთ ჩვენში.

ბ. ქვარიანს მადლობით უნდა ჩამოერთვას მაგრამ ჩვენ, როგორც ამ წიგნის ვფიქრობდით წინდაწინვე ხელის მომწერი, უნდა გამოეტყუდეთ, რომ ეს წიგნი ახალი ცნობებით, უფრო მეტად

გადააქარბებდა ბ. ფურცელადის „დიდ-მოურავიანს“... გიორგი სააკაძეზე უფრო მეტ ცნობებს მოითხოვს ქართველი ერი ისტორიკოსთაგან... მაგრამ პირველ ნაბიჯად ესეც კმარა ამ ახლად ნიღაბ ახდელი გმირის შესახებ.

სორტელი სტუმარი.

მაზრაპეგის სნეულება.

აღმოსავლეთის თქმულება.

(რუსულიდან გადმოკეთებული).

I.

ერთხელ სპარსეთის მეფის კამბიზის საყვარელი მაზრაპეტი (ადგილის მთავარი) ახენორიბი რაღაც გაუგებარ სნეულებით ავით გახდა. აუტანელმა და გამოურკვეველმა სევდამ შეიპყრო, რის გამო მას არ შეეძლო არც სმაკა და არც ძილი. ფერმიხდილი, გამხდარი მღუმარე დაეხეტებოდა ის თავის სასახლის ძვირფასად მორთულ ოთახებში და თავის ბაღში, ხანდახან კი მოღლილ-მოქანცული ჩამოჯდებოდა ხოლმე ყვავილების მახლობლად და მთელი საათობით ერთ წერტილს აშტერდებოდა.

ახენორიბმა ყველა საქმეებს თავი მიანება, და მის მზრუნველობისადმი მინდობილი მხარე, რომელიც რაოდენიმე წლის წინათ მის მძლავრ, მაგრამ გონიერ და სამართლიან გამგეობის გამო ყვაოდა, ახლა სრულიად გავერანდა.

მშვენიერი გზატკეცილები გაოხრდა, სარწყავი არხები მიწით და შლამით აივსო, ხაზინას უშიშრად ცარცვა დაუწყეს, მივარდნილ ადგილებში მის კარგა მყოფობის დროს ალაგმული ავაზაკები ხელახლა გახშირდნენ და დაუწყეს ცარცვა და კვლა მშვიდ ვაჭრებს და მგზავრებს; ჯარის კაცთა შორის თავი იჩინა ლოთობამ და თავხედობამ; ვაჭრობა და მრეწველობა დაეცა, ხალხში დრტვინვა გაისმა.

ახენორიბი კი ისევ გამოურკვეველ სევდას და გულის წუხილს გრძნობდა.

მთავარ საქურისს ტყულად მოყვდა მას-

თან ახლად ნაყიდი მომხიბლავი ლამაზი საცოლოები, რომელნიც ნაზად უაღერსებდნენ მაზრაპეტს, უკრავდნენ ზონგურს, დამღეროდნენ საამო სიმღერებს და ცეკვავდნენ,—ის იმათ ყურადღებასაც არ აქცევდა, გაჯავრებით ხელს აუქნევდა ხოლმე, რომ თავიდან მოშორებოდნენ.

მთავარ მებაღეს ტყულად მოჰქონდა მასთან საუცხოვო ლამაზი და კეთილ სუნნელოვანი ვარდები და ყვავილები,—ცოტა ხანს უყურადღებოდ ატრიალებდა იმათ ახენორიბი ხელში, მერმე წიკნიდა და ყრიდა იმ ძვირფას ვარდებს ისე გულგრილად, როგორც უბრალო მინდვრის ყვავილებს.

მისი მახლობელი თანამშემწენი ტყულიად მოდიოდნენ და მოქონდათ მასთან სხვადასხვა სასარგებლო პლანები და ცდილობდნენ მის გართობას,—ახენორიბი მათ მოქნარებით აძლევდა პასუხს და ეუბნებოდა, ისე ემოქმედეთ, როგორც სურდათ...

მისი მეგობრები ტყულიად მართავდნენ ლხინს და სხვადასხვა ახალ-ახალი გასართობებით, კეთილ სუნნელოვან შუშუნებით, იწვევდნენ მისდა გასართობად პოეტებს და მუსიკანტებს, ახენორიბი ან უარს უთვლიდა მათ და არ მიდიოდა, ან თუ მივიდოდა, იჯდა გაშტერებული და ძვირფას საქმელებს ხელსაც არ ახლებდა და იმათ შეკითხვაზე ძლივს ახერხებდა პასუხს...

ბოლოს, ახენორიბის გამხიარულების შესახებ ყველამ დაკარგა იმედი და გადაწყვიტეს რა, რომ ის ბოროტ სულისაგან არის შეპყრობილი, მოუწოდეს მის განსაკურნებლად ქურუმებს. ისინიც დიდის ამბით მოვიდნენ, დიდხანს ილოცეს, მაზრაპეტს გამოულოცეს, ეშმაკები შეაჩვენეს, ორმუხდს (კერპთთავანისმცემლების ღმერთის სახელია) მწყობრი გალობით შესთხოვეს, შემწვობა აღმოეჩინა „მწუხარე მომაკვდავისთვის“—მაგრამ ვერაფერი გააწყვეს, მიხანს ვერ მიალწიეს.

მაშინ მიიწვიეს თვით შესანიშნავნი და მეტად სწავლულნი მკურნალნი მთელი სპარსეთისა. ისინი დიხად სრულიად დაიმედებულ-

ნი მიდიოდნენ ახენნორიბის სარდაფის საწოლთან, ღრმად დაკვირვებული სახით გადაიხრებოდნენ მისკენ, შინჯავდნენ და ათვალთვლებდნენ მას, გამოუწერდნენ ხოლმე წამლებს და შორდებოდნენ. მაზრაპეტი ასრულებდა ყველა მათ დარიგებას, წამლებს იღებდა, მაგრამ ვერც იმათ უშველეს მას...

ექიმების შემდგომ გამოცხადდნენ მესტროლაბნი (მკითხავნი, რომელნიც ვარსკვლავების საშუალებით მკითხაობენ) მაღალწვეტიანი ქუდებით, რომელნიც ძველი წარწერებით აქრულვებულნი იყვნენ; იმათ შუბლზე ეტყობოდათ, რომ საიდუმლო ფიქრებით იყვნენ გამსჭვალულნი. ისინი ადგენდნენ ახენნორიბის სამისნო ბედისწერას, ე. ი. რომელ ვარსკვლავზე იყო ის დაბადებული, ბუნდოვან წინასწარმეტყველებას წამოილაპარაკებდნენ, რაღაცას ბუტბუტებდნენ, რომ არა კეთილსაიმედო გავლენა აქვთ ცის მნათობებს მაზრაპეტის ბედისწერაზეო, იღებდნენ ძვირფას საჩუქრებს და მიდიოდნენ შინ, ავადმყოფს კი ვერაფერს შველიდნენ.

II.

იმის შემდგომ, რაკი ყოველივე ცდა, ყოველივე შრომა ფუჭი და უნაყოფო გამოდგა, ახენნორიბის ხაზინადარმა, რომელსაც სულით და გულით ენდობოდა მაზრაპეტი და რომელიც უზომო ერთგულებას იჩენდა მისდამი, გამოუცხადა ხალხს, რომ ყოველ კაცს შეუძლია რჩევა მისკენ, როგორ უაქიომნ ახენნორიბს, ყოველი რჩევა ყურადღებით იქმნება მიღებული და მას, ვინც ახენნორიბს განკურნავს, შეუძლია ითხოვოს ყოველივე; რაც კი სურს, — და მას არაფრის უარს არ ეტყვიან.

რაკი ეს ვაიგეს, მაზრაპეტის სასახლეში დაიწეს დენა სხვადასხვა მრჩეველებმა, რომელთაც სწუროდათ თავის გამოჩენა და უხვი საჩუქრის მიღება. რა-და-რა რჩევა არ მიიღო ერთგულმა ხაზინადარმა! ზოგი ურჩევდა ახენნორიბს, ჩაეწყო ფეხები ახლად დაბადებულ ხბოს სისხლით სავსე ოქროს ტაშტში; სხვები არწმუნებდნენ, რომ უნდა იძინებდეს ხაშხაშის ფოთლებით ვატენილ ლოგინზე; ზოგნი ეუბნებოდნენ, რომ ყველაზე უმჯობესია, მზის

ამოსვლის დროს იბანოს ახლად მოწველილ რძეში; ვიღაცამ ურჩია, მოუქსოვონ ავადმყოფს ქალწული ქალის თმისაგან ტანისამოსი და ჩააცვან; ბევრს მოჰქონდა სხვადასხვა თილისმები, რომლებზედაც იყო რაღაც გაუგებარი ნიშნები ამოჭრილი და დაწვრილებით უმარტავდნენ, თუ როგორ უნდა ატაროს ისინი.

ყველა ეს რჩევა სინდისიერად მოყავდათ სისრულეში, მაგრამ არაერთად სარგებლობა მათ არ მოჰქონდათ. მაზრაპეტი დღითი-დღე თავს უფრო ცუდათ გრძნობდა, უიმედო სევდა და გულის წუხილი უფრო და უფრო ტანჯავდა მას. ყველაფერი ეზიზღებოდა: საყვარელი ცოლის ალერსი აბრაზებდა; ბუღბუღლის საამო გალობა ყვავის ჩხავილზე უარესათ ეჩვენებოდა; საუკეთესო ხილი, რომელიც ახლად დაკრეფილ ტოტებიანად მიჰქონდათ მასთან, აბზინდაზე უფრო მწარეთ ეჩვენებოდა; თვით მზის სინათლეც კი არ იყო მისთვის საამო.

ერთი და დარჩენილათ — უნდა ელოდინებიათ, როდის გაქრებოდა ყველასაგან ღრმად პატივცემული მაზრაპეტი. ხალხი მწუხარებას მიეცა და აღშფოთებით ფიქრობდა: როგორი იქმნება ახალი მმართველი? და აი ერთხელ, ცოტათი გათენების წინ, სასახლეში გამოცხადდა ღარიბად ჩაცმული, გრძელ ქაღარა წვერებიანი, მადლიანი პირის სახის მექონი მოხუცი. მთელ მის სამოსელს შეადგენდა უბრალო, მაგრამ წმინდა ტილოს ნაქრები, რომელნიც შამოხვეული ჰქონდა ტანზე; მარჯვენა ხელში ეჭირახის ჯოხი, ზურგზე ეკიდა ტყავის პატარა პარკი თასმებით მიმაგრებული, რომელიც წინ გულზე ჯვარადინად იყო გადახლართული.

— ჩემო მეგობარო! უთხრა მან მეკარეს, რომელსაც ეს ეს იყო გამოვლიძნა და პირველ ეზოში წყლის ამოსაღებთან პირს იბანდა, — მოახსენე ჩემზე შენ ბატონს, მე მოვედი მის განსაკურნებლად.

— კიდევ არ მოგებზრდათ აქ თრევა? — წამოიბურღლულა მეკარემ და ათვალწუნებით შეხედა ღარიბ მოხუცის ტანადობას. —

სულერთია მოატყუვილებ ჩვენ მბრძანებელს, დაუმატა მეკარემ.

— ამას მომავალი გვიჩვენებს, — წყნარა უპასუხა მოხუცმა. — შენ ნაბრძანები გაქვს ყველა უნდა შეუშვა სასახლეში, ვინც კი გამოცხადდება დატანჯული შენი ბატონისთვის რჩევის მისაცემად. მას დაემორჩილე და არა მე. წადი, ნულარ იგვიანებ, და მოახსენე ჩემი მოსულა.

მოხუცის წყნარ სიტყვებში ისეთი ძლიერება გამოიხატებოდა, რომ მეკარე უნებურად დაემორჩილა მას და მაშინვე წავიდა, რომ მოხუცის მოსვლა მოახსენოს სასახლის მცველთა უფროსს. ცოტა ხნის შემდეგ მოხუცი შეიყვანეს მაზრაპეტთან, რომელსაც, ჩვეულებისამებრ თვალი არ დაუხუტავს და დაღვრემილი, როგორც შავი ღრუბელი, თავის ძვირფას საწოლზე იჯდა და გარშემო ეხვია დაღვრემილი მოხუცები.

მოხუცმა პატივის ცემით, მაგრამ თავის ღირსების შეგნებით, ახენნორიბს თავი დაუკრავდა შერმე უთხრა მას: — ბატონო, დიდი ხანი არ არის, რაც თქვენი ავადმყოფობა გავიგე და გამოვეშურე, რომ განგკურნო.

— მოხუცო! შენ ფიქრობ ჩემ განკურნებას, რაც ვერ შესძლეს ვერც ბრძენთ, ვერც სწავლულ აქიმთა, ვერც სხვთა ამ ქვეყნის მცხოვრნბთა? — ღიმილით შეეკითხა ექვით საესე მაზრაპეტტი.

— მე დარწმუნებული ვარ, რომ შენ დღესვე საღამოს კარგად იქმნები და ღრმად — სიკაბუკის ძილით დაიძინებ, მაგრამ აქ საჭიროა ერთი პირობა: მზის ჩასვლამდე უსაკილოდ უნდა დამემორჩილო მე.

მაზრაპეტმა ნელა ასწია ზემოთ თავი და თავის დიდიხნის უძილობით დამძიმებული თვალები, ოდესღაც გამპკრიახნი, როგორც არწივის თვალები, პირდაპირ მოხუცის სახეს მიაშტერა. მოხუცმა შეუკრთომლად გადიტანა ეს თვალების დაშტერება. ერთი წუთი გავიდა — თა უფერად ავადმყოფის მოღუშული სახე გაბრწყინდა. ის შეტად განაცვიფრა ამ ყველასაგან უცნობის, ნახევრად მოღუშული გლახაკის

სახიერებამ, მშვიდმა ნათელმოსილმა სახის გამომეტყველებამ, და იმ გარემოებამ, რომ ეს გლახაკი მის წინ ისე იდგა, როგორც მისი თანასწორი ადამიანი... რაღაც მხურვალე სხივებმა, რომელნიც მოხუცის თვალთაგან გამოკრთოდა, განვლეს მის გულში, და მან, დამშვიდებულმა და განმხნევებულმა, თითქმის აღერსით უთხრა მას:

— კარგი, მე შენ გერწმუნები და აღვასრულებ ყველაფერს, რასაც შირჩევ. მაგრამ ეს კი მითხარი, ვინ ხარ შენ და შენ თავს რათ თვლი უბრძენეს ბრძენთა, რომელთაც ვერ შესძლეს ჩემი დახმარება?

— ჩემი სახელია, ტორიბალ, ვცხოვრობ მახლობლად მდებარე აღმოსავლეთის მხარეში. პატარა სოფელში, და მე სრულიად არ ვსთვლი ჩემ თავს ბრძენად. წინააღმდეგ ამისა მეცნიერების მე არა გამეგება რა და ვცხოვრობ მხოლოდ გულით. აი ამიტომ, როცა გავიგე შენი ავადმყოფობა, ვიფიქრე: თუ შემძლებელ ახენნორიბს გონებით მდიდარნი კაცნი აქიმობდნენ, და ვერავითარი შემწეობა ვერ აღმოუჩინეს, მაშ, სჩანს, ისინი ცდებოდნენ, და საჭიროა მისი განკურნება სიყვარულით და არა უბრალო ბრძნული ხერხიანობით.

— მე ვერ გავიგე, რის თქმა გინდა, ტორიბალ.

— ჰო და ჩემი სიტყვები კი უბრალოა, მბრძანებელი. ის კაცები ყველანი აქცევდენ ყურადღებას მხოლოდ შენ სხეულს, მაშინ როდესაც შენ გტკივა სული. შენ ყოველ სიამოვნებით და განცხრომით, რომელიც კი ქვეყანაზე არსებობს, მაძლარი ხარ გარდამეტებულად და ეხლა გეზიზღება ისინი. შენ არ დაგრჩენია გამოუცდელი და გაუშინჯავი არა ვითარი კმაყოფილება; შენ მეტი არა გაქვს რა საფიქრებელი, და არავითარ კმაყოფილებისკენ არ მიილტვი, და შენი განკურნება მხოლოდ შეუძლია იმას, ვინც მოგანიჭებს შენ სრულიად ახალ სიამოვნებას, ხოლო სიამოვნებას იესოს, რომელიც არა თუ არაოდეს თავს არ მოგაბებრებს, არამედ, წინააღმდეგ ამისა, რამდენად უფრო ძლიერ შეიპყრობს ის შენ მთელ არსე-

ბას და მუდამ იქმნება მომნიჭებელი გამოუღვე-
ველ სიკოცხლის ძალებისა...

—შენ იცი ასეთი სასწაულთმოქმედი ნუ-
გეშისცემა, შენ, ლარიბ-ლატაკმა, რომელსაც
ისეთი შეძლება არა გაქვს, რომ შენი სიშიშვ-
ლე დაიფარო?! მეტი-მეტი გაცეებით წამოიძა-
ხა ახენნორბმა.

—ღიად, მე, საბრალო გლახაკმა, ვიცი
ასეთი ნუგეშის-ცემა, რომელთან შედარებით
ჩვენი მეფის და მბრძანებლის საარაკო მოღბენა
მხოლოდ ნაცარ-მტვერია! წარმოსთქვა თვალზე
გაბრწყინვებულმა მოხუცმა. —დამერწმუნე მე,
—და საღამოს ამომავალი მთვარე მოგაშუქებს
შენ, უკვე განკურნებულს და გამხნეებულს.

—კარგი, მთელი დღე დაგემორჩილები
შენ, როგორც ჩემ მამას, მითხარი ახლა, რა უნ-
და ექმნა მე.

—ადექი, ჩაიცვი სულ უბრალო ტანისა-
მოსი და წამოძევი.

—როგორ შემიძლია წამოყოლა, როცა
მთელი სხეული დაღუნებული მაქვს, ფე-
ხები მიკანკალობს, როგორც ასი წლის მო-
ხუცს?

—საღლა გაქვს შენი მოუღრეკელი ნება,
რომლის წინაშე ათიათასობით კაცნი თრთიან,
თუ შენ არ შეგძლია შენ თავს ძალა დაატა-
ნო?

მრისხანე დიდი კაცი, მიჩვეული ქვეშევრ-
დომთაგან პირფერობას და თაყვანისცემას, მე-
ტად გააკვირვა უპოვარ მწყემსის გაბედულმა
სიტყვებმა, რომელნიც წარმოთქმულ იყვნენ
ბრძანების კილოთი, ასე შეეძლო ელაპარაკა
მასთან მხოლოდ დიდებულ კამბიზს. მაგრამ
ის არ გაჯაურდა, მორჩილებით ადგა ლოგინი-
გან, მას იკავებდნენ გაშტერებული მონები.
სისუსტის გამო მას თავბრუ დაესხა და ის იძუ-
ლებული შეიქმნა ჩამომჯდარიყო იქვე საწო-
ლის მახლობლად მდგომ მოჩუქურთმებულ სპი-
ლოს ძელის სავარძელში.

— მოართვი მბრძანებელს მაგარი ღვი-
ნო, პური და ხორცი, რომ მოლონიერდეს, —
განკარგულება მისკა ტორიბალმა მოსამსახუ-
რებს.

იმათ საჩქაროდ აღასრულეს მისი ბრძანე-
ბა, მაზრაპეტმა ძალით ქამა საჭმელი, ღვინო
დალია და იგრძნო, რომ ჯანზე უკეთ შეიქმ-
ნა—მოლონიერდა, ჩაიცვა მან უბრალო ხელო-
ნის ტანისამოსი, რომელიც მოართვეს მას, და
მოხუცის ხელზე დაყრდნობილი სასახლიდან
გამოვიდა. მოხუცმა, რომელიც აღერსით, თით-
ქო თავის ავადმყოფი შვილიაო, იკავებდა მას,
გაიარა შიგნითი ეზო, და გამოვიდა მაზრაპეტ-
თან ერთად ქალაქში.

არქიმანდრიტი ნესტორ.

შემდეგი იქნება.

ფშავ-ხევსურეთის სალოცავები

და ცოტა რამ მათ და მათი მლოცველების
შესახებ.

1911 წელს ჟურნალ „ზნაური საქმეების“
№№ 8, 9, და 10 დაწერილი გვექონდა: „ფშავ-
ხევსურეთის სალოცავები და ცოტა რამ მათ და
მათი მლოცვეების შესახებ,“ —ნაამბობი პატრე-
ცემული გიორგი ლალაშვილისაგან. ბ-ნი გიორ-
გი დამპირდა: „შემდეგშიაც ვიამბობ მთის
ამბებსაო“. ვსარგებლობ გიორგის დაპირებით
და მეც ცოტოდენ რამეს კიდევ გაუზიარებ
ბა-ნთ „ზნაური საქმეების“ მკითხველთ.

როგორც მკითხველთ ეხსომებათ, თავი-და
თავი დეკანოზი დარჩია. ქერჩო კი უფრო ამ
დროის კაცია. საჭიროთ მიგვაჩნია დარჩია
დაახლოებით გავაცნოთ. დარჩია არის ასე
შუახნის კაცი; შეტყველი, წამოსადეგი, რიხი-
ნი ხმით მოლაპარაკე და სხვა. ამ დარჩიას ხელ-
ში ტრიალებს დღეს თამარ მეფის სამლოცვე-
ლოს დიდძალი შემოსავალ-გასავალი. უთვა-
ლავი შესაწირი შედის მლოცავთაგან თამარ
მეფის სამლოცველოში. წინათაც ყოფილან აქ
დარჩიას მსგავსი დეკანოზები და ხევისბერები,
მაგალითებრ: მამუკელი, ვაჭიკაი, გალიდაი,
ბეწინიკაი, ბანქურაი, მაწარაი, ქაქთარაი და

სხვა ხევისბერ დეკანოზობის ხარისხის მსურველნი რასაკვირველია ბევრნი არიან, მაგრამ თუ შემკვიდრე დარჩა დეკანოზს, უსათუოთ შემკვიდრეს რჩება მისი ადგილი. ხატი ბძანებს მკათხავის პირით. ესა და ეს უნდა იყოს დეკანოზათაო და საქმე სისრულეში მოდის. იმათ ეგზამენები და დამტკიცება სრულებითაც არა სჭირდებათ. ახლად გამწესებულ დეკანოზ-ხევის ბერს ვერცხლის ჯვარი ვერცხლისვე ძეწკვით ყელზედ ჰკიდია. ეს იმის ნიშანია, რომ ნაცნობმა და უცნობმა, ყველამ, უნდა გაიგოს რომ ის დეკანოზია, მათი ხატის მსახურია. ხალხი ამბობს: „ამან (დეკანოზმა) უნდა გვიდილოს ხატი, ამან უნდა დაგვლოცოს-დაგვამწყალობნოს, საკლავებიც ამან უნდა დაგვიბოცოს, სანთლებიც დაგვინთოს და ხატს წყალობა გვითხოვოს, რომ შაიწიროს ჩვენი მირთმეული ძღვენ-ულუფა, კეთილი თვალით დაგვიწახოს, მოსულს დაგვახვედროს და წავალთ თან გაგვატანოს თავის წყალობა; გვიშველოს, — გვიმშველოს, მისცეს ბარაქა ჩვენ ნახნავ ხათესს, ჩვენ წველა დღეებს, ჩვენ ცხოვარძროხას და ცხენებს; გაგვიმრავლოს ყველა, დაგვიფაროს ცით მეხისაგან, მწარე სიკვდილისაგან, რომ კვლავაც კეთილის გულით ვემსახუროთ ამათ მადლს და სახელსა. აი ეხლაც კირი მოესქამე ამათ საათდაელათსა, გაუმარჯოს ჩვენს ხელმწიფე თამარს მეფეს და ლაშარის ჯვარს; ესეები ერთ დროს ხელმწიფეებათ ყოფილან, ძალიანაც ულაშქრებიათ, ჩვენდაც დიდი მფარველები ყოფილან; დახოცილან და აი ეხლა იმათ სახელსა ვლოცულობთ და ვხვეწვებით და ამათის წყალობით ვცხოვრობთო“. როგორც ზევითა ვსთქვით, ახლად გამოწესებულ ხევისბერ-დეკანოზს ყელზედ ჰკიდია მოზდილი ვერცხლის ჯვარი ვერცხლისვე ძეწკვით. ის აღარ ეკარება ხალხს ახლო, ერიდება, რომ უწმინდური კაცი ან დედაკაცი არ შეეხოს და არ წაბილწოს. მას ხელ-მხარი აქვს სამით ნანათლი. ხელ-მხარის ნათლვა ასე ხდება: პირველათ, ვისაც ხატი უბძანებს ხევის ბერობას, იმან სამი ცხვარი უნდა მიიყვანოს სახევისბეროში. აქ დაჰკლამს სამივე ცხვარს და

მათგან თითო კოვზ სისხლს აიღებს, ჩაასხამს ტურქელში და საჩვენებელი მარჯვენა თითით სისხლს იცხებს ჯვარის სახედ: ჯერ შუბლზე, მერე გულზე, მერე ორივე ხელის ზურგზედ, და შემდეგ წმინდაა და დაუბრკოლებლივ შედის წმინდა ადგილს, სახევისბეროში, სადაც აქამდინ შესვლის ნება არა ჰქონდა. ამის შემდეგ ეს ხევის ბერი ხშირათ აღარ დაიარება სოფლის შუა, და მომეტებულათ ბოსლებს*) ახლო-მახლო, სადაც დედაკაცები დაიარებიან. ახლ დეკანოზს ახლა თავის სახლშიაც მომეტებული სიწმინდე და მორიდება მართებს. რიგში (თვიურში) მყოფ ქალებს ან დედაკაცებს, თავის კარებზედ არ გაატარებს. დედაკაცები რიგის დროს საქალბო სახლში ვერ შევლენ. ისინი ერთი კვირის განმავლობაში სახლზედ მოშორებით პატარა ქოხში იმყოფებიან. ერთი კვირის შემდეგ, სანამ წყლით არ გაიბან-გასუფთავდებიან, მანამ ხევისბერის სადგომ სახლში ვერ შედიან. თვით ხევისბერი არა სქამს, ვიოომდა უწმინდურ საქმელებს, ე. ი. ქათამს, კვერცხს, და ღორის ხორცსა, რადგანაც მათი აზრით ეს საქმელები ძრიელ სძულან ხატსა. აგრეთვე, ხევის ბერ-დეკანოზს თავის ცოლთანაც იშვიათათლა აქვს კავშირი. დაუბრუნდეთ ისე და ახლა გიამბობ დეკანოზ დარჩიას ზოგიერთ ნაამბობსო, კიდევ დაიწყო გიორგიმ. ერთ დროს მე და დარჩია თამარ მეფის დღეობაში ერთათ ვიყავით და ჩვენთვის ვსაუბრობდით. მე მოვიწოდებ დარჩიას გამოტეხა და მისი საიდუმლოების შეტყობა, მაგრამ, როგორც შევნიშნე, შემიტყო ძრიელ მიფრთხილდებოდა, მაგრამ ცოტა რამ მიიწე მიაბო. კაცო! აი რა არის, დაიწყო დარჩიამ: „მე განა მართლა თავზედ ხელადებული ხომ არა ვარ და არა მესმის რა, მაგრამ, — საქმე იმაშია რომა, თუ ჩვენ (დეკანოზ-ხევისბერები) ვატყუებთ და ვაბრმავებთ ხალხსა, აბა ახლა ზოგ-ზოგ სხვადასხვა მოხელეებსაც მივხედოთ, რასა სჩადიან და როგორ ეტყვიან

*) ბოსლები ჰქვიან იმ ქოხებს, სადაც თვიურში მყოფი დედაკაცები სცხოვრობენ ხალხმე გამართლებულნი.

ხალხს? ეს ქვეყანა, და ქვეყნის წესი და ჩვეულება ასეა და აბა ჩვენ რაღა ვქნათ? მეც ვიცი ნანდვილათ, რომ ღმერთი და ხატი კაცს მიზეზს არ მისცემს, მოდი და საკლავი და სხვა რამ შამომწირეო, მაგრამ ნამდვილი წეს-რიგი ეხლანდელ დროში სანთლით საძებნელია გახდა... და მე რაღა ვარ, რომ მეუბნები ხალხს ატყუებო? — თუ ერთი მე ვატყუებ ათასი სხვაც ატყუებს და, გაახილოს ხალხმაც თვალი, რომ აღარაფერ მოატყუოს. ძალიან კარგი, ვთქვათ, მე, თუგინდ, დავანებებ თავს დეკანოზობას, მე სხვაგვარადაც ვიშოვნი ლუკმა-პურს, მაგრამ საქმე იმაშია, რომ გაიგებენ თუ არა მე სამსახურს თავი დევანებე, ერთი ჩემზედ უხეირო ვინმე გაიქცევა და ახლა ის აბძანებიებს ხატსა, ჩემს ალაგს დაიქერს, და ჩემი ლუკმა იმან უნდა ქამოს და მე შორიდან უცქირო. ვითომდა რათაო, გიყვი ხომ არა მჭირს თავში? აწი მე ვიყო და მე ესქამო მზა-მზარეული ტკბილი ლუკმა, სანამ ცოცხალი ვარ და არა სხვამ ჩემზედ ლაჩარმაო?! დაასრულა დარჩიამ თავისი საუბარი...

მართლაც და დარჩია ბევრში არა ტყუოდა: როცა მე მოვიგონე ჩემი მამასახლისათ უოფნის დრო და ხალხის მართვა-გამგეობა, ასეთი ტკბილია ხალხის მოტანილი მზა-მზარეული პურ-ღვინო და ზედ ცხელი მწვადები, რომა როგორც თაფლი და შაქარი, და აბა რაღას ვიტყუდი როცა ჯეროვანი პასუხი მომცა ჩვენმა ნაცნობმა დარჩიამაო, სთქვა გიორგიმ...

მღვდელი ნ. ბაკურაძე.
(შემდეგი იქნება).

მადლოვის გამოსცხადება.
მამაო რედაქტორო!

უმორჩილესად გთხოვთ თქვენი გაზეთის „შინაური საქმეები“-ს საშუალებით უღრმესი მადლობა გამოუცხადოთ, როგორც პირადად ჩემგანთ. ისე სოფ. კობრბოულის ღვთისმშობ-

ლის ეკლესიის მრევლის შხრით, რომელთაც კეთილ ინებეს და ზემოხსენებულ ეკლესიის შემოსწირეს შემდეგი ნივთები: დომენტი ალფეზისძე მაქარაშვილმა სეროების წინ დასაკიდებელი კანდელი, ღირებული 16 მანეთად და ტრაპეზზედ დასადგმელი სამღეროვანი შანდალი, ღირებული 4 მანეთად; ოქროპირ სოლომონისძე კაპანაძემ — შუა ეკლესიაში დასაკიდებელი ქანდი, ღირებული 200 მან. ილია ილარიონისძე კიკნაძემ — ერთი წყვილი ჯვარის საწერი გვირგვინები, ღირებული 8 მანეთად; თედოსია ბესარიონის ასულმა მღვდლის მაქარაშვილის მეუღლემ — აღსავლის კარების კრეტსაბმელი, ღირებული 5 მანეთად; მღვდელმა სპირიდონ აბულაძემ სამღეროვანი შანდალი, ღირებული სამ მანეთად; იასონ დიმიტრისძე კაპანაძემ — ხატის წინ დასაკიდებელი პატარა კანდელი, ღირებული 3 მანეთად. გვაქვს იმედი, რომ ზემორე დასახელებულ პირთ აღმოუჩნდებიან წამბაძველები, რისთვისაც მათ დიდი მადლობა გამოუცხადებათ გაზეთის საშუალებით.

მღვდ. ვლადიმერ მაქარაშვილი.

რედაქტორი მღვდელი **სიმონ მჭედლიძე**,
გამომცემელი **იოსებ ლეჟავა**.

განცხადება
«ქმობის სტამბაში»

დაიბეჭდა მეფრიკის ამოწერილობის ბლანკები.
იყიდება იქვე.

სტამბა - „ქმობა“

კახკოვის ქუჩა, № 17.
ღებულობს ყოველგვარ სასტამბო საქმეს
ასრულებს დროზე და სუფთათ.
ფასება დაკავალაა.